

„Az üzletportál tünékeny műfaj. Ahogy változnak az igények, a divatok, ahogyan cserélődnek az üzletek tulajdonosai, úgy épülnek át, cserélődnek a portálok is. Nem az örökkévalóságnak készülnek, sorsuk mindig is összekapcsolódott a kereskedelem felívelésével, hanyatlásával. A portál hú tükre egy-egy korszak kereskedelmi kultúrájának és általános tárgykultúrájának is. Leolvasható róla a készítő szakértelme, munkakultúrája, igényessége – vagy éppen igénytelensége.”¹

A városi élet kényelméhez szorosan hozzátartozik a szolgáltatások sokfélesége, a kínálat sokszínűsége. Az urbánus kultúra velejárói a nyüzsgő üzleti negyedek, bevásárló utcák, ahol kirakat kirakatot ér, ahol régi és új, elegáns és hétköznapi, ízléses és harsány üzletek követik egymást. A „város földszintjét” nap mint nap látjuk, a kirakatokat és a benne sorakozó árukat nézegetjük, de közben észleljük és véleményt alkottunk az áruk elrendezéséről, tálalásuk módjáról, az épített környezet minőségéről is. Manapság az üzletek gyakran, szinte évente gazdát cserélnek, bérlők jönnek-mennek, de az előző korokban működő kereskedő családok, vállalkozások sokkal több ideig működtek egy üzletet, így nagyobb figyelmet fordítottak a portálok elkészítésére, igényes eladótér, cégér és alkalomadtán még arculat kialakítására is.

Az 1920-as évekig többnyire faanyagú üzletportálok készültek Sopronban, de a modern építészet megjelenésével az eklektikus, szecessziós és neobarokk portálok mellett a 30-as években, a városban is megjelentek a modern fém-üveg kirakatok. A faportálok tervének megrajzolásában, engedélyeztetésében és kivitelezésében a 19. század közepétől elsősorban asztalosok vettek részt, de a 20. század elejétől – többnyire ahol szerkezet kiváltást, „karcsúsítást” is kellett végezni – megjelentek az építőmesterek által tervezett faportálok is. A modern kirakatok tervezését már többnyire csak építészek, építőmesterek végezheték, az ilyen jellegű építmények tervezésére és kivitelezésére pedig már szakosodott portálkészítő cégek is létrejöttek, főleg Bécsben és Budapesten.²

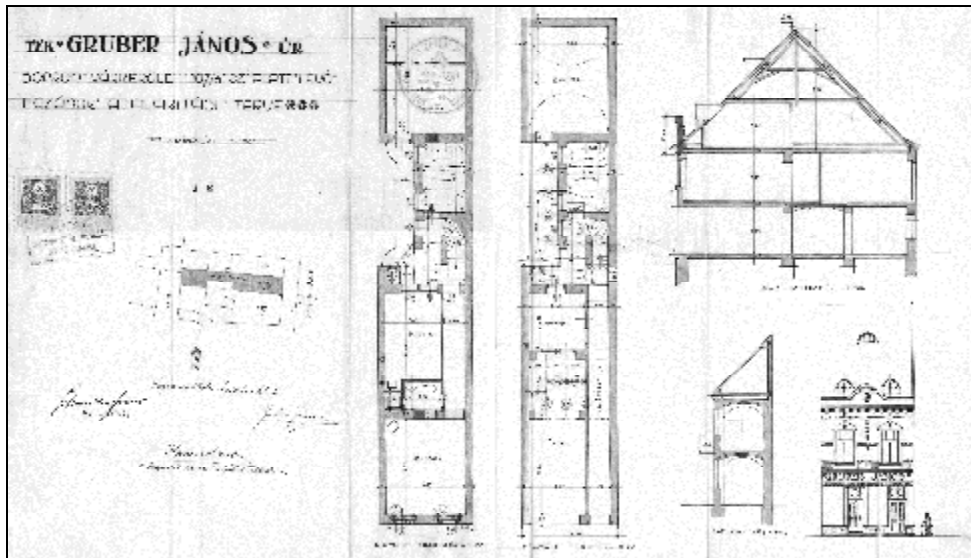
A soproni Várkerületről az 1930-as években készült Diebold Károly-fotókat, az első világháború előtt kiadott képeslapokat szemlélve szinte megelevenedik az egymást érő üzletkirakatok láncolata, ahogy kisebb-nagyobb méretükkel, felirataikkal, napernyőikkel egy lüktető, vibráló, sokszínű utcaképet alkotnak. Mindkét időszak a magyar kereskedelmi kultúra fénykorát jelentette, melyben tervezők és kivitelezők színvonalas alkotásai valósultak meg. A második világháború rombolásai, a magánkereskedelem 1948-as államosítása, valamint az előző korszak magántulajdon- és kapitalizmus-ellenes attitűdje nagy pusztítást végzett ezen a területen, így a 30-as évekből a Várkerületen nem maradt meg igényes üzletportál, csak korabeli fotók és tervek.

Az épület, melyet jelen tanulmányban ismertetek, a Várkerület 107/a szám alatti. Az egykori épület a második világháborús bombázások idején sajnos elpusztult. A

¹ Ferkai András: Üzletportálok, Bp., 1997. (továbbiakban: Ferkai 1997.), 5.

² Ferkai 1997, 23.

keskeny, 5,54 m széles és 29,73 m hosszú, a nagyrondeella jobb oldalán lévő, várfalig húzódo telekről az első adat 1790-ből való,³ ekkor a mellette lévő telekkel (Várkerület 105.) együtt Schönherr Jakab tulajdonában volt. 1810-ben a Várkerület 105. telkét kétfelé osztotta özv. Schönherr Mártonné, és az egyik felét, a Várkerület 107/a-t eladta Damian János nyergesnek. Az 1830-as telekkönyv szerint az ingatlant már Steiner János vaskereskedő bírja, tíz évvel később pedig Kalmár György szerepel tulajdonosként. Feltételezhető, hogy az új tulajdonos 1835 előtt vásárolhatta meg a háromszintes (pincéből, földszintből és emeletből álló) épületet, ugyanis ebben az évben engedélyt kért az épület várfalig történő bővítésére.⁴ Kalmár György római katolikus nemes és vaskereskedő 1817. december 10-én nyeri el Sopronban a polgárjogot, 1842-ben megválasztják külső tanácsosnak.⁵

1. kép. Az épület 1914-es átalakítási terve

Az 1835. szeptember 9-én kelt kérelem mellékleteként benyújtott terven a 39 éves soproni Handler József építőmester neve szerepel, akinek édesapja, Handler Jakab kőműves Kismartonból (Eisenstadt) került Sopronba, itt 1803-ban polgárjogot és céhtagságot nyert. Józsefet 1829-ben vették fel a céhbe, 1835-ben lett soproni polgár, megvalósult házai részben klasszicista stílusúak, részben a Sopronban is tervező bécsi mesterektől átvett neogótikus és neoreneszánsz elemekkel díszítettek.⁶ A Várkerület 107/a épületét egy keskenyebb, majd egy, a telek szélességében egészen a várfalig futó

³ Thirring Gusztáv: Sopron házai és háztulajdonosai 1734-től 1939-ig, Sopron, 1941. (továbbiakban: Thirring 1941.) 45–46.

⁴ SL XVI. 485

⁵ Házi Jenő: Soproni polgárcsaládok 1535–1848, I. kötet, Bp. 1982, 198.

⁶ Fényes Gabriella: Az orsolyiták zárdájának, templomának és iskolájának építéstörténete, SSz. 61 (2007), 84.

traktussal bővítette, a földszinten a keskenyebb épületrészben lépcsővel, szobával, hátul raktárral, ahonnan a pincelejárát nyílt. Az emeleti bővítés konyhát, szobát és kamrát tartalmazott. A terven a meglévő épület alaprajzainak csak azon részlete van ábrázolva, amelyhez a tervezett bővítés csatlakozik, így az épület korabeli várkerületi homlokzatáról nem kapunk pontos képet (1. kép).

Az 1885-ös telekkönyv szerint a tulajdonos id. Pacchofer Lajos, míg az 1898-as és 1910-es adatok Schwingenschlögel Rikárdné Wappel Anna tulajdonlását mutatják.⁷ 1914. április 22-én Sopron szabad királyi város „Tekintetes Tanácsához” építési engedély iránti beadvány érkezik, melynek kérelmezője Gruber János kereskedő.⁸ Az új háztulajdonos „kis átalakítást” óhajt a Várkerület 107/a számú házán elvégeztetni, valamint a régi faportál helyére „egy ugyanolyan méretekkel bíró” új vasportált kíván felállíttatni. Az átalakítás építész tervezője Schneider Ferenc okleveles építész, aki építőmesteri iparjogi engedéllyel 1916-tól 1929-ig rendelkezett, s ebben az időben az Erzsébet u. 31. szám alatt lakott. 1934 júliusában az iparendelvényét megújította, a tevékenységét 1939-ig folytatta az Uszoda u. 6. szám alatt.⁹ A csemegekereskedés új fémportál tervének készítője Kramer Ernő ércportál-tervező és építési vállalkozó, aki iparjogi engedélyét 1914-ben váltotta ki, de 1917-ben már visszamondta vállalkozását.¹⁰

Az ízesen megrajzolt egyetlen terlapon az építész feltüntette a helyszínrajzot, a közel 80 éve bővített földszint és emelet alaprajzát, két metszetet, valamint a számunkra legizgalmasabb részt, a Várkerület felőli homlokzatot. Az alaprajzokból kiderül, hogy valóban csak „kis átalakításról” van szó, hiszen néhány ajtónyílás áthelyezés, ablak- és ajtócsérén kívül az emeleten egy fürdőszoba elhelyezése olvasható le a tervről. Az utcai homlokzat rajzából azonban meglátszik, hogy az épület utcai képét az építtető a kor új divatjának megfelelően, szecessziós hangvételben kívánja átalakíttatni.

A szecesszió az 1890-es években terjedt el Európában, a stílus vezérmotívuma az ívelt vonalvezetés volt. A hangsúlyozott ornamentika előbb a természet formáit stilizálta, majd később absztrakt mintákat hozott létre. Összhatásában az íveltségen kívül a könnyedség, a világos tónusok, a hűvös, tiszta alapszínek használata, a súlypont eltolódás jellemezte. A szecesszió építészeti műveiben többnyire a homlokzat és a belső falfelületek igazodtak a kor divatjához, a tömegformálás és a szimmetria a régi, historizáló alkotásokat idézte. 1905 után az íveltebb formákat az építészetben higgadtabb kifejezés, egyenes vonalokból vagy pont- és négyzetsorokból képzett díszek váltják fel, melyek tiszta síkfelületeket szegélyeztek.¹¹

Schneider Ferenc építész az utcai túlnyúló párkányt megszünteti, helyette középen felívelő, szimmetrikus attikát tervez, a szimmetriatengelyben tulipán motívummal. Az attika íves vonala visszaköszön a padlást bevilágító tető-felépítményeknél. A tervezett emeleti ablakok osztásrendje, nyitás iránya is szakít a régi, hatosztatú, ki-be nyíló elrendezéssel: befele nyíló, fölül bukó kivitelű ablakot tervez az építész. A körbefutó keretezés a nyílás tengelyében megemelkedik, középen ismét feltűnik a tuli-

⁷ Thirring 1941, 46.

⁸ SL X.71/914

⁹ SL, SVL, IV.B.1417. Sopron város I. fokú közigazgatási hatósága iratai, Mutatók, 168 d.

¹⁰ SL, SVL, IV.B.1417. Sopron város I. fokú közigazgatási hatósága iratai, Mutatók, 166 d.

¹¹ Kubinszky Mihály főszerkesztő: Modern építészeti lexikon, Bp., 1978, 281–282.

pán motívum. A homlokzaton pontokból és négyzetekből képzett sor és oszlop minták, az ablakok osztástengelyében görög minta, alul fűrészfogas homlokzatszín fut végig. A régi faportál helyére tervezett fém kirakat terve 1914. május 3-i keltezésű (2. kép). Kramer Ernő aláírása mellett Nitsch György kézjegye is szerepel a tervlapon. Nitsch György épület- és műlakatos iparendélyét 1899 júniusában váltotta ki, és negyven éven át, egészen 1939-ig gyakorolta szakmáját. Vállalkozása a Széchenyi tér 12. szám alatt működött.¹²

Az üzlet bejáratát szimmetrikusan, az üzlet közepére illesztette a tervező, kétoldalt íves üvegezéssel, 1,10 m mély kirakatokkal. Az épület bejárata az üzlet bejáratával együtt egységes architektonikus kompozícióba lett foglalva, a régi, fából készült vas-tagabb fél oszlopokat filigrán acélprofilok váltották fel. A tulajdonos nevét tartalmazó cégtábla alatt hátulról megvilágított díszüvegezés húzódott. A kihúzható vászonredőny a nyári túlmelegedéstől, tűző naptól védte az üzletet.

Az 1920-as évek elején Sopronban is megjelennek a modern építészet úttörő alkotásai, melyek először az ipari építészetet gyarapítják színvonalas építményekkel. Schármár Károly építész 1921-ben a gyarmatáru-kereskedő Forster részére raktárt épített a Magyar u. 17. szám alatt; Füredi Oszkár építész pedig a Trebitsch-selyemgyár részére 1925-ben tervezett kétemeletes munkás lakóházat a Csengery utca végén. A korai modern építészet harmadik képviselője városunkban Hárs György építész, aki 1930 körül a neobarokk stílusról tér át jó érzékkel a modern építészetre.¹³ Hárs György 1920-ban a budapesti Műegyetemen szerzett építész oklevelet, 1927-ben, 29 évesen Sopronban építési vállalkozásba fogott. Építőmesteri iparjogi engedélyét 1927. május 20-án váltotta ki, majd azt 1936-ban visszamondta. Vállalkozásának székhelye, lakása a Deák tér 36. szám alá volt bejelentve.¹⁴

A Várkerület 107/a számú épülettel kapcsolatban 1930. február 11-i keltezéssel újabb kérelem érkezik, az építtető az új tulajdonos, Hirschl Jenő kereskedő (3. kép).¹⁵ A cég az üzletet a hirdetés tanúsága szerint már legalább hét éve bérelte Gruber János előző tulajdonostól. Az üzlet átalakításának terveit Hárs György építész jegyzi, akinek családi háza 1928-ban épült fel a mai Béke u. 23. szám alatt, modern stílusban.¹⁶ A tervező a szecessziós stílusban átalakított épületet egy igazi modern üzletházzá alakítja át, felvonultatva a modern építészet „vívmányainak” nagyszámú kelléktárát. A terv unikumát, zsenialitását az adja, hogy a meglévő épület utcai részének földemét elbontja, és egy kétszintes belmagasságú, galériás üzletbelső hoz létre, így a viszonylag keskeny üzletbe belépve a korabeli vásárló katartikus térélményt él át.

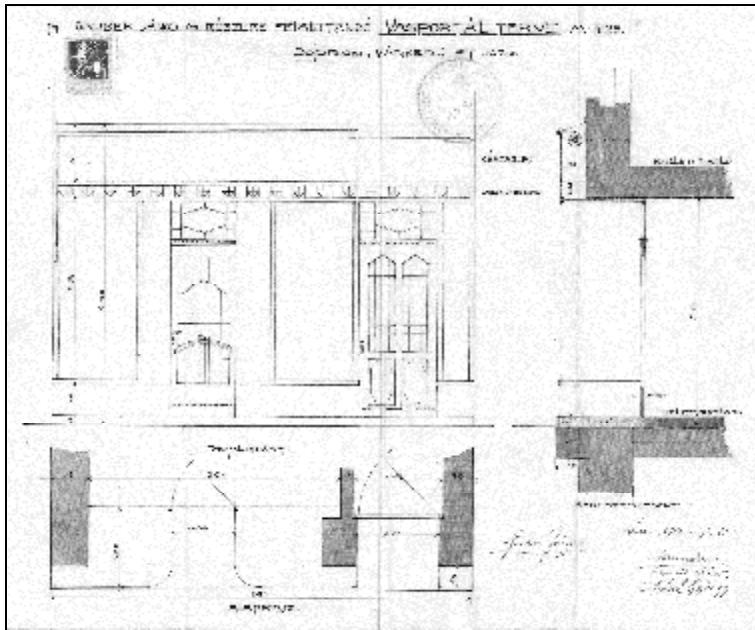
¹² SL, SVL, IV.B.1417. Sopron város I. fokú közigazgatási hatósága iratai, Mutatók, 167 d.

¹³ Kubinszky Mihály: Sopron építészete a 20. században, Szeged–Tatabánya, 2003, (továbbiakban: Kubinszky 2003.) 53–58.

¹⁴ SL, SVL, IV.B.1417. Sopron város I. fokú közigazgatási hatósága iratai, Mutatók, 165 d.

¹⁵ SL X.43/930.

¹⁶ Kubinszky 2003, 61.

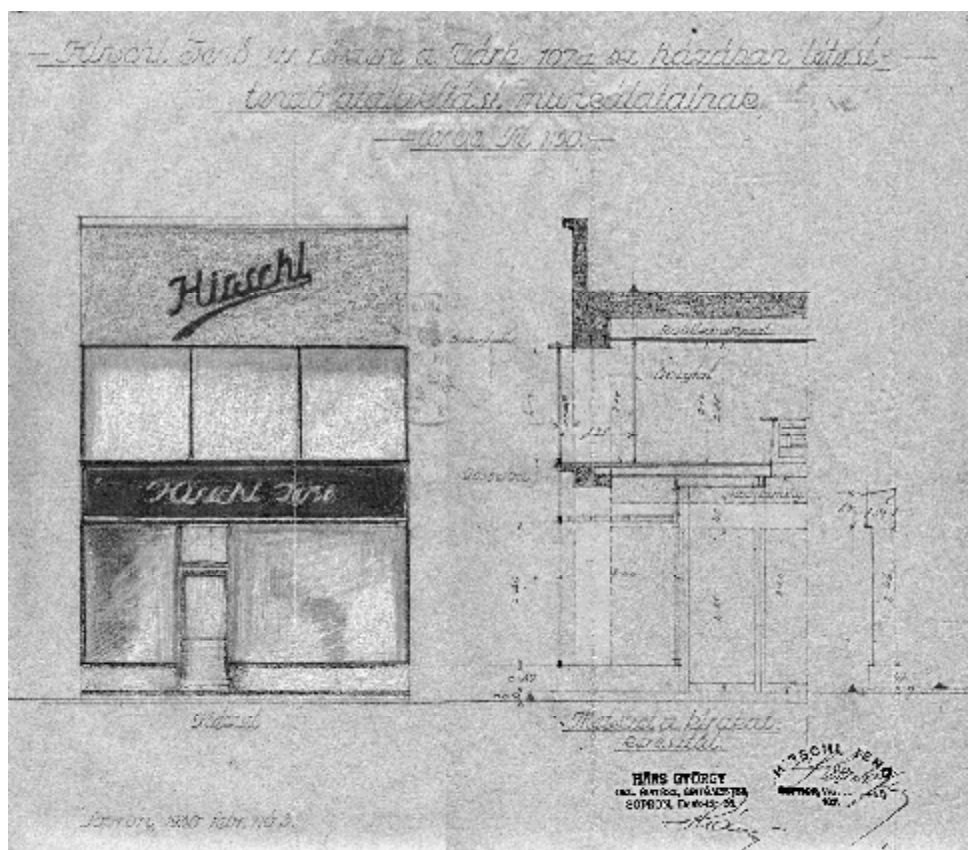

2. kép. Az 1914-ben készült vasportál tervlapja

3. kép. A Hirschl Jenő cég hirdetése 1923-ból
(Sopron város és vármegye címtára, Sopron, 1923., 51. sz. hirdetés)

A Hárs-féle tervben nemcsak a földszint feletti födém kerül elbontásra, hanem az eddigi épület bejárat is megszűnik, így az üzlet oldalirányban is bővül több mint 1,30 méterrel. Ezzel együtt nagyobb, szélesebb kirakat épülhetett, a galéria szinten pedig az épület teljes szélességében fém-üveg kirakat készült. Hirschl Jenő áruháza tehát már kétszintes fémportállal rendelkezett, így nem csoda, hogy az épület esti képét is megörökítették az utókor számára. A homlokzat terven a két portál közötti képmezőben a Hirschl Jenő cégnév, a szecessziós, íves attikából átalakított modern, egyenes magasított attika mezőben pedig a Hirschl neonreklám felirat jelent volna meg. A baloldalon az emeleti üvegportál teljes magasságában világító reklám laterna is szerepelt a kiviteli tervekben (4. kép). A modern üzletportálok szerkesztésének egyik alapvető vezérelve a középső tengelybe helyezett üzletbejárat, mindkét oldalon azonos méretű kirakatokkal. A megrendelő – feltételezhető, hogy takarékosági okok miatt – ragaszkodott a meglévő fém-üveg portál megtartásához, így az üzletbejárat a régi helyén maradt.

4. kép. A Hárs György-féle modern stílusú átalakítás egyik tervlapja 1930-ból

A tulajdonos a kivitelezés lebonyolításával Füredi Oszkár építész, építőmestert bízta meg, aki 1918-tól rendelkezett építőmesteri iparjogi engedéllyel.¹⁷ Irodája, lakása a Várkerület 74. (ma Várkerület 67.) szám alatt volt, a vállalkozását kiszolgáló anyag- és állványtelepe pedig a Paprét 9. szám alatt működött, mivel a Várkerület 74. számú ház telke egészen a Paprétig húzódott. Az építész hagyatéka feleségének jóvoltából a Soproni Levéltárban kutatható, így a kivitelezés, az árajánlatok bekérése pontosan végigkísérhető. Ha egyetlen szóval kellene jellemezni az épület átalakításának gyakorlati megvalósítását, akkor leginkább a „takarékos” jelző illene rá. Az épületből kibontandó ablakokat, nyílászárókat, portál üvegeket törésmentesen kellett kivenni, az „öreg” téglát, a fafödém elemeket szintén a helyszínen deponálták. Amit lehetett, mindent újra hasznosítottak, visszaépítettek, még a vizes helyiségek csempe burkolatát is újból felhasználták.¹⁸

5. kép. Két példa a Haas és Somogyi Rt. budapesti referenciáiból

Füredi 1929 októberében kötött szerződést a volt Gruber-féle várkerületi ház átalakítási munkálataira, a kiviteli rajzok és részletrajzok, költségvetés elkészítésére, árajánlatok bekérésére, az alvállalkozókkal történő szerződések megkötésére, tervezői művezetésre. Az első alvállalkozói költségvetés decemberben érkezett a budapesti Haas és Somogyi Speciális Üveg-Vasszerkezetek Gyára Rt. Luxfer-Prismagyár részéről. A cég teljes portál tervezést és kivitelezést vállalt, tehát a fémszerkezet (vas, réz,

¹⁷ Tárkányi Sándor: Egy várkerületi műemlék ház cífra története a kezdetektől napjainkig, SSz. 66 (2012), 226.

¹⁸ SL XIV.7. Füredi Oszkár építész iratai, 16 d. 223.

bronz, nikkelfon, rozsdamentes fehérfémek), esetleg fémmel borított faszerkezet mellett minden kő-, műkő- és márványmunkát, színes üveg- és kerámiaburkolást, továbbá a reklámfelirat és a kirakatbelső munkálatait. Csak ilyen professzionális ipari háttérrel alakulhatott ki a 30-as évek modern portálkultúrája.¹⁹

Füredi írásos ajánlatkérésére a Haas és Somogyi Rt. olyan költségvetést küld, amely egy általuk áttervezett, modern üzletportálra vonatkozik, és nem számolnak a meglévő fém-üveg kirakat megtartásával (5. kép). Szakmai döntésüket a következő módon indokolták: „A régi rész felhasználása egyébként azon hátránnyal is jár, hogy a bejárati ajtót nem helyezhetjük a homlokzat középvonalába és a jobb oldalon a régi és az új rész között egy osztóbordát kellene alkalmazni, mely körülmény a jobboldali kirakatrészt szétszakítaná. A régi portál a bejáratnál hajlított üveggel készült, amit a modern portál-architektúra ma már nem alkalmaz.” A szakmai vitát a pénz dönthette el, mivel a budapesti cég ajánlata kétszerese volt a megvalósult portál-átalakítás árának, melyet végül az előző portálkészítő, Nitsch György kivitelezett.

6. kép. Az igényes, modern galériás belső üzlettér fotója (SL XV.31. 3 d.)

¹⁹ Ferkai 1997, 23–24.

A régi, 1,10 m mély földszinti kirakatokat 2,00 méterre bővítik, az eddigi 2,85 m belmagasságú üzlettér tere megduplázódik. Az elbontott fafödém gerendáiból kialakított körbejárható galéria alsó síkja 3,80 méterre kerül. A Hárs György-féle terv alapkoncepcióját – a kétszintes üzlettér, valamint a körbejárható galéria ötletét – megtartva Füredi Oszkár az üzlet belső terét kismértékben áttervezi. Az eredeti terven az üzletbe belépve a férfiruhákat kínáló szekrények után a kalapos szekrények következtek mindkét oldalon, majd a galériára induló lépcső jobboldalán a próbafülke, baloldalán az iroda kapott volna helyet. Füredi nagyvonalú, üvegezett irodát tervez, melyet áthelyez a lépcsőpihenő szintjére, a próbafülke fölé, az üzlet bútorzatát, berendezését, illetve a galéria korlátját pedig modern, konstruktivista szellemben alkotja meg. A galériára felvezető, az üzlet tengelyébe elhelyezett nagyvonalú lépcső korlátjai beépített szekrények, melynek első elemei üvegezettek: a kínált kalapokat helyezték el bennük. A galéria körbefutó folyosóján keresztül az emeleti kirakatot lehetett megközelíteni (6. kép).

A modern portálarchitektúra fontos kelléke a megfelelő, „eszményi” kirakat világítás, melynek ezüstözött kirakatreflektorait a Philips cég szállította. A termék prospektusa szerint: „A jól világított kirakat csábítólag hat, tehát jól jövedelmező pénzbefektetés!” Az esti fotó alapján a hatás valóban elementáris! Sajnos elmaradt az attikára tervezett Hirschl neonfelirat, valamint az emeleti kirakat magasságával megegyező méretű világító reklám laterna. A belső teret megvilágító opálüveg burájú lámpatestek is Philips gyártmányok.

A számlák alapján a kőműves- és ácsmunkát Hárs György (Deák tér 36.) építőmester; a lakatosmunkát, a fém-üveg portál kialakítását pedig az előző portált készítő Nitsch György (Széchenyi tér 12.) épület- és műlakatos készítette. A kőfaragó munkákat Mechle Béla (Kőfaragó tér 7.) okl. kőfaragómester, míg az asztalos munkákat, üzletberendezést Müller György (Újteleki u. 37.) portálépítő és üzletberendező üzeme kivitelezte. A cégfeliratot, valamint a cégtáblát Cmarits János (Kolostor u. 11.) címtáblafestő, az üveges munkát Karner Mátyás (Várkerület 28., ma Várkerület 27.) üveges mester készítette. A vászonrolók anyagát Pinterits Sándor (Papré 2.) kárpitos és díszítő, a világító testeket Eperjessy József (Várkerület 74., ma Várkerület 67.)²⁰ elektrotechnikai és műszaki nagyvállalata, a még szükséges padlódeszka faanyagot Friedman Izidor (Kossuth L. u. 25.)²¹ fakereskedő szállította (7. kép).

A Hirschl Jenő ruhaáruház főnöke Bartos Géza volt (Mátyás király u. 5.), aki az üzletben feleségével, Bartos Gézánéval dolgozott.²² A levéltári fotók hátoldalán „Hirschl Jenő cég, Bartos Gézáné üzlete” írás olvasható. Az 1935-ös telekkönyv szerint az épület tulajdonosa özv. Hirschl Jenőné Kohn Ilona.²³ Ebből az adatból arra lehet következtetni, hogy az építető, cégtulajdonos Hirschl Jenő nem sokáig élvezhette az átalakítás áldásait, mert elhalálozott. A férfi-, fiú-, gyermekruha és kalapáruház még további kilenc évig működött zavartalanul.

²⁰ SL XIV.7. Füredi Oszkár építész iratai, 4 d. 32. a)

²¹ SL XIV.7. Füredi Oszkár építész iratai, 1 d. 8.

²² Soproni Zsidó Hitközség iratai, rendezés alatt, 1959.

²³ Thirring 1941, 46.

A német megszállás, a nyilas kormány hivatalba lépését követően, 1944 áprilisában sorra jelennek meg a hazai zsidóság gazdasági tevékenységét felszámoló, vagyonát lefoglaló rendeletek. Április 16-án a zsidók ingatlanjait, ingóságait és értékpapírjait helyezik zár alá, pár nappal később a zsidó üzleteket és azok árukészleteit is lefoglalják. A polgármesteri hivatalban 1944. május 1-jén készült, zár alá vett soproni zsidó üzletek listáján 159 üzlet szerepelt, ebből összesen 77 volt a Várkerületen: 46 üzlet a Várkerület belső, várfalak elé épült oldalán, 31 üzlet pedig a külső íven.²⁴ A Hirschl Jenő-féle férfi-, fiú-, gyermekruha és kalapáruházát árukészletével együtt szintén zár alá vették, az áruház főnökét, Bartos Gézát pedig gettóba zárták, majd 1944. július 5-én, a Déli pályaudvarról deportálták a többi 1800 zsidó áldozattal együtt.

7. kép. Az újonnan elkészült kétszintes portál esti fotója (SL XV.31. 3 d)

²⁴ Csekő Ernő: Adatok és források a soproni zsidóság gazdasági megsemmisítéséről 1944 II. (Elvett házak, zár alá vett üzletek) SSz. 60 (2006), 52.

Sopron 1944. december 6-i, első bombázása során az épület héjazata tönkrement, az üzletportál üvegei széttörték, a fémportál megsérült. A bombázás utáni szomorú állapotokról Bordás Tihamér készített fotókat a háromórás riadó második órájában a Várkerület 64. (ma: Várkerület 59.) sz. épületéből.²⁵ A fotón a sérült modern homlokzat fölötti tetőn a szecessziós tetőfelépítmények láthatók. A további bombázások a soproni épületállományban és a várkerületi házakban még nagyobb kárt tettek.

1945. április 1-jén a Szovjet Hadsereg felszabadítja Sopron városát. A Sopronba visszaérkezett zsidó deportáltak és munkaszolgálatosok névjegyzékében 183 fő szerepel, ebből 40 nő és 143 férfi. Bartos Géza neve nem található meg a 10%-nyi túlélő listáján. Az 1949-ben készült, Sopron város Építészeti Hivatalának házjegyzéke alapján az épület tulajdonosa özv. Kohn Árminné örökösei.²⁶ Ez téves adat, mivel özv. Kohn Árminné a Várkerület 107/b tulajdonosa volt.²⁷ Az izraelita hitközség zsidó ingatlanokkal kapcsolatos jegyzékében az épület tulajdonosai özv. Bartos Gézáné, Hirschl István és Hirschl Zsuzsanna.²⁸ A háborús károk következtében a Várkerület 107/a jobb- és baloldalán álló épületek 1949-ben romházzá lettek nyilvánítva, így a vizsgált épülettel együtt elbontották őket. Így alakulhatott ki az elbontott kereskedőházak helyén 1950-ben a mai Bástya tér, a bemutatott nagyrondeella, illetve a városfalak alatt közkerttel.²⁹

Az épület építéstörténete alapján megállapítható, hogy a 20. század elején az épület egymást követő tulajdonosai – Gruber János csemegekereskedő, majd Hirschl Jenő ruhakereskedő – olyan világot látott, igényes kereskedők voltak, akik a kor divatos építészeti irányzatai iránt fogékonyak, a modern építészeti stílusok, újítások iránt befogadók voltak. Főleg a Hárs György és Füredi Oszkár építészek, építőmesterek által tervezett és épített üzletház jelentett igazi építészeti kuriózumot a kor historizáló várkerületi faportáljai, üzletei között. Habár a portál nem „tisztán” modern stílusban készült el, az épület átalakítása mégis kiemelkedően jó példája volt a 30-as évek soproni modern építészetének. Megvalósulása után hamarosan – 1934-ben és 1936-ban – követte két, már „tisztán” modern stílusban megjelenő üzletkirakat.

²⁵ Szita Szabolcs: Adatok a háborúellenes és antifaszista ellenállás Sopron megyei történetéhez (1944–1945) II. rész. SSz. 36 (1982), 119.

²⁶ SL, SVL, IV.1412. Sopron város Építészeti (Mérnöki) Hivatalának iratai, Házjegyzék 1949, 176.

²⁷ Az 1949 évi házjegyzékben Várkerület 107. és 107/a szerepel, a Várkerület 107. szám alatt nincs feltüntetve tulajdonos. Csekő Ernő fenti közlésében a Várkerület 107. tulajdonosa 1944-ben özv. Kohn Árminné, a Várkerület 107/a tulajdonosa pedig Bartos Gézáné. SSz. 60 (2006), 49.

²⁸ Soproni Zsidó Hitközség iratai, rendezés alatt, 1949, 8.

²⁹ Gerő László: Megelőző műemlékvédelem, Bp., 1950. 24.